

Osvrt na aktuelna pitanja unapređenja slatkovodnog ribarstva na visinskim vodama

Sastanak, koji danas održavamo, ne bi trebalo da ima za cilj ni da se bacimo drvijem i kamenjem na naš dosadašnji rad, niti da pronađemo sve rešavajuće formule za nepogrešive poduhvate ubuduće. Mislim da je cilj uveliko postignut već time, što smo se sastali predstavnicima ribarstva sa visinskih voda — i proizvođači i sportisti — svaki od nas sa punom vrećom želja, predloga, kritike — a možda i nešto pesimizma.

Ipak mislim, da razloga za pesimizam (čak i subjektivni) ne bi trebalo da bude. Kroz naše — doduše još mlado — Udruženje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije mi smo se počeli čvršće povezivati i češće sastajati, da bi zajedničkim snagama rešavali našu ribarsku problematiku — do sada u velikoj meri prepuštenu samoj sebi ili pak užem krugu radnih pojedinaca.

Naš osnovni cilj na visinskim vodama je jasan: hoćemo više ribe, i to kvalitetne, za širok krug sportista i potrošača. To je doduše naš trajni zadatak. Današnji sastanak treba međutim da bude konkretnije obeležen analizom postojećeg stanja na našim visinskim vodama, na jednoj strani, te pogledom u najskoriju budućnost, na drugoj strani. Konkretno bi morali razgovarati još i o našim planovima za sledeću godinu.

U dnevnom redu našli ste nešto nabacanih misli za diskusiju. One nikako ne iscrpljuju aktuelnu materiju i ne bi smele biti shvaćene kao presedan. Sve ove posleratne godine većih ili manjih napora i želja za što boljim ribolovom na visinskim vodama — često i želje, da se vrati tim vodama ono »nekadašnje« bogatstvo — otvorili su bezbroj krupnih zadataka i još više problema, na izgled često nerešivih. Mi smo se uglavnom smelo uhvatili s njima u koštac — nažalost, prilično neorganizovano i izolovano. Retki pokušaji koordiniranih akcija pre osnivanja našeg Udruženja ostali su najčešće mrtvo slovo na papiru ili su pak imali više-manje formalan, deklarativni karakter.

Mislim da treba odmah podvući činjenicu, da smo i pored svih poteškoća, pa i neuspjeha, izborili — i to baš u poslednje vreme — pobjedu socijalističkog shvatanja u ribarstvu, t. j. da riba u vodi nije svačija prćija, nego da je opštenarodna imovina, koju treba čuvati i prema njoj se ophoditi kao dobar gospodar. To je uostalom i polazna tačka za sav naš rad u budućnosti. Smatram, da su uostalom i naše republike napravile velike, kvalitetne skokove, razvijajući vrlo naglo nova, socijalistička shvatanja u odnosu na riblji fond i njegovo unapređenje.

Dozvolite mi, da se sada osvrnem na nekoliko pitanja, koja nas imperativno gone, da koordinirano i odlučno pristupimo njihovom rešavanju.

Prvi uslov, da stvorimo zajedničku platformu za koordiniran rad, nesumnjivo je unificiranje osnovnih načela ribarske politike za celu Jugoslaviju. Konkretno se radi o kodifikaciji ovakvih načela t. j. o donošenju okvirnog saveznog zakona o slatkovodnom ribarstvu. Jasno je, da su prilike i mogućnosti u pojedinim republikama vrlo specifične — možda još najmanje na području visinskih voda — ali to nikako ne može biti kočnica, da se svi ne složimo o jedinstvenim, socijalističkim pogledima na politiku unapređenja slatkovodnog ribarstva i gazdovanja na našim vodama. Mislim da bi stoga bilo korisno, da o tom pitanju konkretnije diskutujemo i saglasimo se o preporukama, koje bi

naše Udruženje trebalo dati nadležnim saveznim organima u tom pogledu.

Druga čvrsta platforma za naš rad jeste dobar ribarski katastar, ili bolje rečeno, katastar ribolovnih voda. Po tom pitanju doneti su već i neki konkretni zaključci na skupštini našeg Udruženja u Beogradu, kao i na nedavnom savetovanju o naučnoj službi u Skopju, pa će samo biti potrebno, da intenzivno počnemo sa radom. Svakako ne bi bilo korisno gubiti vreme u diskusiji i razmišljanjima, šta sve treba da sadrži ovaj katastar. On će se stalno dopunjavati i poboljšavati. Važno je za početak, da imamo dobre hidrografske karte sa glavnim ihtiološkim i drugim potrebnim oznakama, a pored karata i kartoteku pojedinih voda sa najvažnijim podacima, koji su potrebni za pravilno planiranje ulova i regeneracije, odnosno za dobro gazdovanje na pojedinim vodama uopšte. Biće od koristi, da se saglasimo i o načinu finansiranja službe ribarskog katastra, kao i o organima koji će ga voditi, po jedinstvenom sistemu. Osnovna načela o tome bi svakako mogao da propiše savezni ribarski zakon.

Plan proizvodnje putokaz je svakom napretku. Mi smo i do sada planirali, mada često dosta nerealno, jer nije bilo dovoljno čvrstih pokazatelja. Ubuduće se moramo ozbiljno truditi, da nam planovi unapređenja i gazdovanja na visinskim vodama budu što bolji i realniji. Pri tome će nam mnogo pomoći dobar ribarski katastar. Ovde je međutim važna još jedna stvar. Mi smo do sada uglavnom planirali svaki za sebe, a proizvođači za uži krug svojih stalnih kupaca salmonidnih proizvoda. Jednom reči, radilo se u mnogočemu nekoordinirano. Tako je usled slabog pregleda nad proizvodnjom u jugoslovenskom merilu dolazilo na jednoj strani na pr. do »potere« za iskom salmonida — bilo gde i bilo od koga — dok su na drugoj strani ostala mnoga mrestilišta neiskorišćena ili bar nedovoljno iskorišćena. Čvrsto sam ubeđen, da bi bolje poznavanje svih naših kapaciteta i mogućnosti moglo bolje i ravnomernije zadovoljiti postojeće potrebe na materijalu za repopulaciju naših visinskih voda.

Naša je dalje mana, da bi gotovo svaka ribarska organizacija htela da proizvede sve što smatra da joj treba, ne vodeći računa o mogućnostima, a još manje o rentabilnosti. Praktična iskustva, a naročito slabosti, koje su se pokazale kao posledica stihijnog rada u proizvodnji nasadnog materijala salmonida, navode me sve više na to, da bi pored suvog planiranja količine trebalo više misliti i na kvalitet. Konkretno, čini mi se da bi bilo korisno specijalizovati pojedine objekte i dati im legitimaciju za proizvodnju onih vrsta salmonida, za koje postoje na tom području najbolji uslovi. Ovde bi naša naučna služba imala vršo široko polje rada. Mi treba da formiramo — da tako kažem — rasadnike za repopulaciju salmonida za pojedine slivove, odnosno za ribarska područja sa sličnim ihtiološkim uslovima. Na njih bi trebalo da se veže mreža manjih mrestilišta, ili »transmisija« za leženje kvalitetne ikre iz pomenutih »rasadnika«. Takvi rasadni centri već danas postoje: Gacka, Hadžići, Jajce, Bela reka, Mavrovo, Ohrid, Plav, Obrh, Bohinj, Kobarid, Gamejne itd., a izgrađuju se i novi, mada ne u svemu po iznetim aspektima. Trebalo bi dakle pre svega učvrstiti, specijalizovati, a sa stanovišta rentabilnosti

prema mogućnostima i raširiti postojeće velike objekte, dovršiti sa istim ciljem — ako ima uslova — one, koji se još grade, a predvideti nove samo tamo, gde stvarno postoje svi uslovi za njihov kvalitetan i ihtiološki opravdan rad. Sva druga mrestilišta odigrace svoju važnu ulogu kao inkubatorske stanice za okolne vode.

Posebno je pitanje lokacija objekata za proizvodnju mladunaca odnosno godišnjaka raznih vrsta salmonida. Danas sve više odumire sistem hranjenja nasadnog materijala isključivo mrtvom hranom. Pokazalo se u praksi, da dodatak žive hrane — planktona, larvi insekata, ciprinidnog mlada itd. — bitno povećava efekat, a ujedno smanjuje troškove proizvodnje. Zato treba birati lokaciju za proizvodnju mladunaca tamo, gde nam je pri ruci živa hrana u prirodi ili bar ima dobrih uslova za masovnu veštačku produkciju planktona. Od velike su važnosti pri tome naša jezera i druge velike vodene akumulacije.

Naročitu pažnju treba posvetiti i našim domaćim, endemičnim vrstama salmonida (glavatica, mekousna, letnica itd.), kojima obiluje naša zemlja, kao malo koja druga. Nažalost, ove vrste još uvek nisu dovoljno proučene, a naročito način njihove uspešne repopulacije, pa ovaj zadatak čeka pre svega našu naučnu službu.

Uspešna regeneracija naših visinskih voda zavisi uglavnom od planskog nasadivanja odgovarajućeg nasadnog materijala. Do sada smo, — sem nešto izuzetaka — nasadivali ono, što je bilo na raspoloženju, a još češće samo onoliko, koliko se zateklo sretstava u kasi. Ako želimo međutim planski raditi, potrebni su nam planovi nasadivanja, i to obavezni. Svake jeseni, sve naše ribarske organizacije treba da izrade ovakve planove za iduću godinu i prime obavezu za njihovo ispunjavanje. Bilo bi korisno, da ove planove potvrđuju nadležni organi narodne vlasti, jer će time dobiti snagu zakonskog propisa.

Plansko poribljavanje visinskih voda zahteva prilična sretstva, a njih ćemo za sportske ribolovne vode zasada još teško prikupiti isključivo od sportskih ribolovaca na visinskim vodama, mada treba tome težiti. Stoga će biti potrebno, da nam nizinske vode — gde su troškovi repopulacije minimalni — u tome pomognu, i to kroz zajedničke ribarske fondove. Bilo bi korisno čuti u diskusiji, kako smo do sada regulisali ovo važno pitanje u pojedinim republikama.

Izvoz rakova i drugih animalnih proizvoda visinskih voda danas je još pretežno stvar — često preterane — zarade izvoznih preduzeća, što smatram da nije pravilno. Ovde se sakrivaju osetne rezerve sretstava za pokrivanje troškova unapređenja visinskih voda, pa će biti potrebno, da se u tom pogledu izvrše određene izmene u strukturi raspodele dobiti od ove izvozne grane, naravno u korist proizvođača, odnosno onih, kojima su vode date u upravljanje. Kako se baš sada raspravlja o reorganizaciji izvoznih preduzeća u smislu njihove koncentracije i povezivanja sa proizvodnjom, to bi bilo

oportuno, da se naše udruženje zauzme na nadležnim mestima za pravilno rešenje ovog pitanja i u grani slatkovodnog ribarstva.

Visinske akumulacije postaju sve važniji faktor i na području ribarstva. Međutim, što se tiče njihovog privrednog iskorištavanja, mi još nismo mnogo učinili. Izolovan rad na pojedinim ovakvim objektima već je urodio plodom, no to su još uvek samo počeci. Naš zadatak će biti, da šire rešavamo problematiku poribljavanja i privrednog zahvata u akumulacionim jezerima, jer je već danas jasno, da se ovde radi o velikim mogućnostima za povećanje proizvodnje odnosno ulova kvalitetne ribe. Koordiniran rad i širloka izmena iskustava u okviru naše sekcije ubrzaće postizanje uspeha koje opravdano očekujemo. Naučna služba treba da nam pomogne, da se pravilno odlučimo pri izboru najpodestnijih i privredno najinteresantnijih ribljih vrsta, kojima ćemo nasadivati ove nove velike vodene površine.

Proizvodnja konzumne kalifornijske pastrve u ribnjacima dosta slabo napreduje; usled visoke proizvodne cene, domaći potrošači malo se interesuju za ovu ribu. Veću potražnju beležimo jedino u ugostiteljstvu, usled osetnog porasta turizma. Stoga će lokacija objekata za proizvodnju konzumne pastrve biti i dalje vezana na blizinu turističkih centara i velikih gradova, gde s jedne strane postoje mogućnosti za plasman, a na drugoj strani uslovi za dovoljnu i po ceni odgovarajuću riblju hranu iz velikih klanica. Veće izvozne mogućnosti treba gledati u najnovije vreme kroz prizmu prilične degeneracije kalifornijske pastrve na zapadu, usled kratkovidne želje za što većom zaradom proizvođača, što je imalo za posledicu mršavu i avitaminoznu ishranu u ribnjacima. Ovo nam može služiti i kao opomena, da ne bi u našem salmonidnom ribnjačarstvu došli do sličnih stvari.

Ako igde u ribarstvu slabo stojimo sa kadrovima, onda je to slučaj na visinskim vodama. Krivi smo sami, jer smo gradili objekte, a zaboravili na one, koji će u njima raditi. Taj krupan propust, koji nema opravdanja, treba što pre nadoknaditi. Na bledskom savetovanju bio je o tome podnet poseban referat, međutim ništa bitno posle toga — sem nekoliko izolovanih kurseva — nismo poduzeli. Stoga predlažem, da danas ozbiljno diskutujemo o tom pitanju i donesemo zaključke, koje ćemo i sprovesti. Školovanje, stručno uzdizanje i specijalizacija kadrova nije kampanjski zadatak, nego trajna briga, jer samo dobri kadrovi osiguravaju kvantitet i kvalitet proizvodnje. Možda bi bilo korisno, da već na današnjem sastanku pregledamo mogućnosti za formiranje stalnih centara za obuku, koji su nam preko potrebni.

O programima rada naučnih ustanova na proučavanju i unapređenju visinskih voda diskutovaće verovatno iscrpno pretstavnici svih republika. Na taj način ćemo moći i uskladiti rad pojedinih naučnih ustanova, odnosno izvršiti podelu rada prema potrebama i mogućnostima.

RIBNJAČARSTVO „GRUDNJAK”

PODUZEĆE ZA UZGOJ RIBE I POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA
Pošta: ZDENCI — Telefon broj 3 — Tekući račun kod Nar. banke Sl. Orahovice br. 585-T-159

PROIZVODI

U SVOJIM RIBNJACIMA TOVLJENE ŠARANE, SOMOVE, SMUĐEVE I LINJAKE

PRODAJE

SVOJE PROIZVODE U ŽIVOM STANJU U TUZEMSTVO I INOZEMSTVO